

13. Ünite :

5.3 Kentsel Dönüşüm ve Rekreatasyon

Kentler, fiziksel, çevresel, demografik, sosyal, ekonomik veya siyasal etkilere maruz kalan ve sürekli değişim ve dönüşüm yaşayan olgulardır. Kentlerin aynı zamanda kendileri de bir ok değişim ve dönüşüme neden olmaktadır. Kentsel dönüşüm bu anlamda karşılıklı etkileşim içerisinde sürekli gerçekleşmektedir.

Kentsel dönüşüm yeri kentsel alanların planlanmasından ve yeni oluşumlarından çok var olan kentsel alanların planlanması ile ilgilidir.

Kentsel dönüşüm kapsamlı ve entegre bir vizyon ve eylem olarak bir alanın ekonomik, fiziksel, toplumsal ve çevresel koşullarının sürekli iyileştirilmesini sağlamaya çalışmaktır. Kentsel dönüşüm yitirilen bir ekonomik etkinliğin yeniden geliştirilmesi ve canlandırılması işlemeyen bir toplumsal işlevin işler hale getirilmesi, toplumsal dışlama olan alanlarda toplumsal bütünleşmenin sağlanması çevresel kalitenin veya ekolojik dengenin kaybolduğu alanlarda bu dengenin tekrar sağlanması anlamını da taşımaktadır. (Akar, 2006)

Akar'a (2006) göre; kentsel dönüşümün beş temel amacı bulunmaktadır.

1. Kentin fiziksel koşulları ile toplumsal problemleri arasında doğrudan bir ilişki bulunur.
2. Kent dokusunu oluşturan bir çok ögenin fiziksel olarak sürekli değişim ihtiyacına cevap verir.
3. Kentsel refah ve yaşam kalitesini artırıcı başarılı bir ekonomik kalkınma yaklaşımını ortaya koyar.
4. Kentsel alanların en etkin bir biçimde kullanımına ve gereksiz kentsel yayılmadan kaçınmaya yönelik stratejileri ortaya koyar.
5. Toplumsal koşullar ve politik güçlerin ürünü olarak kentsel politikaların şekillendirilme ihtiyacını karşılanması amaçlanır.

Türkiye’de yaşanan kentsel dönüşüm süreci Cumhuriyetin kuruluşu ile başlamıştır. Önce İstanbul ve İzmir arkasından Ankara ile başlayan büyük kentlere yönelim demiryolları ve karayollarının yayılması hız kazanmıştır. Bu durum, köylerin tarım bölgelerinin kentlere bağlanmasını kolaylaştırılmış kentlere göç başlamış ve kentler gecekondulaşma ile tanışmıştır. KİT’lerin Anadolu’ya yönelmesi Anadolu kent ve ilçe merkezlerinde hareketlenmenin ve nüfusun yoğunlaşmasında önemli rol oynamıştır. Ayrıca başta turizm olmak üzere rekreasyonel imkanların yaygınlaşması özellikle kıyı bölgelerinde sonrasında ise iç bölgelerde ekonomisini geliştirme imkanı bulan kentlerin değişim yaşama sürecine irmelerine neden olmuştur. (Kargan, 2006)

Böylece, yaklaşık yüz yıllık bir tarihsel süreçte kentsel dönüşümün yayılması ve kentlerin yeni kimlik kazanması ekonomik, sosyal kültürel faktörlerle beraber, rekreasyonel imkanların yaygınlaşmasıyla ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Türkiye kentsel dönüşümde öncelikli olarak mekânsal dönüşümü tercih etmiştir. Günümüzde nüfusun 70'i kentlerde 30'u kırsal alanlarda yaşamaktadır. Kırsal alanların kentsel alanlarda dönüşümü ve kırsaldan kentsele yönelimi devam ettiği bir süreç ise halen devam etmektedir.

Kentlerde göçle oluşan gecekondulaşma geçirdiği dönüşümler sonucu kentsel mekanlar görünümünde kavuşmakta, sakinlerinin kentsel dönüşümü ise aynı süreçte gerçekleşmektedir. Tabii bu durum yeni gecekonduların oluşması ve varoş kültürünün devam etmesini engelleyen bir durum değildir. Bu döngü ise Türkiye'nin kalkınmış ülke kentleri standartlarını ulaşmasına kadar da devam edecektir.

Mekânsal dönüşüm ve bireysel kentleşme dönüşümü birbirini tamamlayan iki olgudur. Pahalı olan mekânsal dönüşüm ile uzun bir süreci gerektiren genellikle üçüncü nesilde ortaya çıkan bireysel dönüşümün bütünleşme süreci kentleşme için bir alt yapı sorunsalı olarak kabul edilebilir.

Kentsel dönüşüm olgusunu besleyen ve kentsel dönüşüm planlamalarında öneme yerini alan alması gereken bireylerin boş zaman kullanım ihtiyaçlarının artmasıdır. Kentsel dönüşüm toplumların rekreasyonel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmaktadır. Bireyin boş zaman davranışlarını kent ortamının oluşturduğu sosyal ve fiziki evre yakından etkilemekle ve zenginleştirmektedir. Boş zaman öncelikle sanayileşme kentleşmenin ortaya çıkardığı bir değerdir

Eğitim düzeyi ve mesleki statüsü yükselen ekonomik durumu iyileşen kentli bireyler için daha çok ihtiyaç olarak görülmektedir. Bu ihtiyacın şiddetli de giderek artmaktadır. Boş zaman davranışlarının sergilenmesinde veya rekreasyonel yaşam üzerinde tarihsel süreç içerisinde oluşmuş bir “kent kimliğinin” ve “kent kültürünün” etkin olduğunu söyleyebiliriz.(Tatlıdil, 1994) Türkiye’de son yıllarda hızlı yaşandığı söylenebilen kentsel dönüşüm planlamaları içerisinde kentli insan için her geçen gün önemini artıran “boş zaman olgusu yer” edinmeye başlamıştır

Kentli birey için bir zorunlu ihtiyaç haline dönüşen ve özellikle bir kent hastalığı olan ve stres ve hareketsizliği yenecek rekreasyonel etkinliklere katılma isteği çağdaş kent planlamacılarını harekete geçirmektedir.

Birey toplumun kentleşme sürecinde öncelik eğitim ve kültür düzeyinin yükselmesi olarak değerlendirilmektedir. İstanbul varoşlarından Kuştepe Mahallesi'nde, İstanbul Bilgi Üniversitesi tarafından başlatılan ekonomik ve sosyo-kültürel projelerin kentleşme açısından çok olumlu sonuçları ortaya çıkmıştır. Bu çalışmalarda boş zaman uğraşları olarak müzik sanatla uğraşma, spor, bilgisayar, İngilizce vb. Etkinliklere büyük katılımlar sağlanmış gerek mahallede gerekse üniversite veya belediye tesislerinde bu çalışmalarla kentleşme kentsel yaşamla entegrasyon sağlamada başarı elde edilmiştir. (Kargan, 2006)

KAYNAKÇA :

- Karaküçük, S.ve Gürbüz, B. (2007) Rekreasyon ve Kentleşme, Gazi Kitap Evi